



# Leren lopen aan de hand van je vader en moeder

## *De betekenis van onze geloofsbelijdenissen*

In dit artikel wil ik een paar gedachten delen over belijdenisgeschriften. Tot mijn blijde verrassing ging een jeugdvereniging in onze gemeente bezig met het bestuderen van de Nederlandse Geloofsbelijdenis. Ik heb toen voor de gemeente een verhaal gehouden over belijdenisgeschriften. Daarvan vindt u hieronder een verkorte en aangepaste versie.

Ik bespreek een aantal vragen: waarom hebben belijdenisgeschriften het vandaag moeilijk? Wat is de functie ervan voor mijn persoonlijk geloof? Hebben we aan de Bijbel niet genoeg? En wat kun je ermee in de praktijk?

### **Waarom belijdenisgeschriften het moeilijk hebben<sup>1</sup>**

#### **‘Dat is niet meer van deze tijd’**

In onze cultuur is het idee wijdverbreid dat wat nieuw is, beter is dan wat oud is. Hoe vaak hoor je niet zeggen: dát is niet meer van deze tijd. Zo’n uitspraak

suggereert dat alleen maar door het verstrijken van de tijd de dingen van vroeger voor ons niet meer leerzaam of waardevol zouden zijn. Alsof wij eigenlijk steeds wijzer worden en dus wat mensen vroeger zeiden, achter ons kunnen laten. Als je dit veronderstelt, is het niet zo verwonderlijk dat je je afvraagt wat je vandaag nog kunt met belijdenisgeschriften. Want die komen van vroeger. Ze zijn heel oud. En wij leven nu. Maar het punt van onze belijdenisgeschriften is nu juist dat wij de inhoud van ons geloof overgeleverd krijgen vanuit het verleden. Je kunt

belijdenisgeschriften dus alleen maar waarderen als je gelooft dat mensen uit het verleden ons werkelijk iets te zeggen hebben.<sup>2</sup>

#### **‘De kerk moet mij niet voorschrijven wat ik moet geloven’**

Een andere reden waarom belijdenisgeschriften in een crisis verkeren, heeft te maken met hoe wij omgaan met het gezag van instituten. Belijdenissen zijn officiële documenten waarin de kerk haar geloof belijdt en samenvat. En de ambtsdragers van die kerk hebben de taak om die leer te handhaven en de leden van die kerk te onderwijzen in de leer. Dat instituut van de kerk heeft dus een bepaald gezag over mij. De Here gebruikt dat gezag om de gemeente te bewaren bij de leer van het evangelie en haar op te bouwen in het geloof.<sup>3</sup> Maar in onze tijd staat die heilzame betekenis van gezag sterk onder druk. Gezag wordt al snel ervaren als iets dat

per definitie mijn vrijheid en persoonlijke geloof in de weg staat. Dat idee werkt ook door in hoe wij de kerk zien. De kerk wordt steeds meer een plek waar wij ons individuele geloof uiten en met elkaar delen, maar minder het instituut met een bepaalde leer die richtinggevend is voor ons persoonlijk geloof.

### ‘Dat is jouw interpretatie’

Een laatste punt is nog veel fundamenteel. Belijdenisgeschriften gaan ervan uit dat de Bijbel een eenduidige boodschap heeft, die wij kunnen naspreken met onze mensenwoorden. Maar die overtuiging is niet vanzelfsprekend. Er zijn genoeg theologen die zeggen dat de Bijbel geen eenduidige boodschap heeft, maar een discussieboek is waarin mensen met elkaar in gesprek zijn over hun visie op God en het leven.<sup>4</sup> Bovendien, zeggen ze, lezen wij de Bijbel allemaal op onze eigen manier. Onze eigen geschiedenis, voorkeuren en belangen bepalen wat wij eruit halen. Er is dus helemaal geen ‘leer’ uit de Bijbel te halen. De Bijbel zelf bevat die niet, en bovendien leest iedereen de Bijbel op een andere manier. Als je hiervan uitgaat, is een geloofsbelijdenis hoogstens een interessant document van mensen van vroeger, maar niet richtinggevend voor ons geloof vandaag. Want het is een van de vele mogelijke interpretaties van een boek dat zelf ook weer vol tegenstrijdigheden zit. Hier zie je dat relativering van het gezag van de belijdenis kan voortkomen uit relativering van de duidelijkheid en het gezag van de Bijbel zelf. Eigenlijk is het een onduidelijk boek waarmee je alle kanten uit kunt. Iedere gemeenschap, en ieder individu leest er het zijne in. En dat is alles wat we hebben.

### Belijdenisgeschriften en persoonlijk geloof

De belijdenis van de kerk is onmisbaar voor ons persoonlijk geloof. Mijn geloof is namelijk niet iets dat ik helemaal zelf uitvind of moet ontdekken door in mijn eentje de Bijbel te lezen. Nee, ik ontvang het geloof van de kerk die mij is voorgedaan, en waarin ik ‘geboren’ wordt. Die kerk heeft de Bijbel eeuwenlang gelezen en ze heeft geprobeerd

na te spreken wat de Here in de Bijbel over zichzelf vertelde. Zo ontstonden geloofsbelijdenissen. Daarin verdedigden onze broers en zussen van vroeger de leer van de Bijbel ook tegen dwalingen die in de kerk opkwamen. En zo werd het evangelie door de tijd heen bewaard en bereikte het ook ons vandaag.

Als ik vandaag leer geloven, kan ik dus niet heen om wat de kerk al eeuwenlang in de Bijbel gelezen heeft. Van die kerk krijg ik het geloof overgeleverd. Zoals mijn biologische ouders me leerden lopen en praten, leer ik van mijn geestelijke ouders wat het inhoudt om te geloven in de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. Ik vind het dan ook helemaal niet zo gek om dingen van de belijdenis uit je hoofd te leren. Net zo goed als je van je ouders leert praten door hen na te praten, zo leer je met de kerk je geloof te belijden door na te praten. En natuurlijk, daarna ga je het jezelf ook eigen maken. Dat is een proces dat je leven lang duurt. Je gaat vragen stellen. Je gaat op onderzoek uit.<sup>5</sup> En misschien ontdek je zelfs wel heel nieuwe dingen, die je ouders nog nooit gezien hadden. Dat kan. Maar zelf gaan geloven begint met luisteren en nazeggen wat je ouders je hebben voorgezegd.

### Waarom nog een belijdenis?

Maar waarom hebben we eigenlijk belijdenissen nodig, als we de Bijbel toch al hebben? Staan menselijke geschriften het eenvoudig lezen van de Bijbel niet in de weg?

Dat is inderdaad een risico. Geloofsbelijdenissen zijn de schriftelijke neerslag van menselijke tradities. Die mogen nooit tussen ons en de Bijbel in komen te staan. Dat zie je steeds weer gebeuren in de geschiedenis van de kerk. Een bekend voorbeeld komt uit de tijd van de Reformatie in de zestiende eeuw. Toen Maarten Luther opnieuw de Bijbel ging lezen, ontdekte hij dat er allemaal ideeën in de kerk voet aan de grond hadden gekregen die helemaal niet klopten met wat de Here in de Bijbel zegt, en overigens ook in de vroege kerk niet zo geleerd werden.<sup>6</sup> Het waren meningen van mensen, die langzaam

algemeen gezag hadden gekregen. Bijvoorbeeld de leer van de verdienste-lijkheid van goede werken, de leer over het vagevuur en de aflaat, de gezagspositie van de paus. Maar toen Luther dit aankaartte, werd gezegd: Luther, je moet je onderwerpen aan het gezag van de kerk en de concilies. Die kerk bepaalt de juiste uitleg van de Bijbel. Gedeeltelijk zijn de tradities waartegen Luther streed, toen ook vastgelegd door de roomse kerk, in de decreten van het concilie van Trente. Op dat moment gingen menselijke tradities heersen over het Woord van God.

Maar in de kerk heeft alleen Gods Woord het hoogste gezag, niet de mening van mensen. En om dát gezag te handhaven zijn belijdenissen nu juist bedoeld. In die belijdenissen maken we namelijk concreet wat het betekent om alléén naar Gods Woord te willen luisteren. In elk artikel maak je duidelijk: dit

### Gods Woord het hoogste gezag

leert de Here ons in zijn Woord. Over God de Schepper. Over wie Christus is. Wat Hij voor ons gedaan heeft en nog steeds doet. Wie de Heilige Geest is. Wat de kerk is. Enzovoort. Het klinkt heel bijbelgetrouw als je zegt: het gaat bij ons in de kerk alleen om wat er in de Bijbel staat en daarom hebben wij geen belijdenissen nodig. Maar als je met elkaar niet concreet maakt wat de Bijbel leert (en ook welke dwalingen je dus moet afwijzen), dan gaan ondertussen allerlei privémeningen overheersen in de kerk. Dan worden bijvoorbeeld de persoonlijke opvattingen van de dominee leidend, of wat er in de christelijke wereld in de mode is. Dat gebeurt vaak onbewust. Op een bewust niveau zeg je: de Bijbel alleen heeft bij ons gezag, maar ondertussen heb je onbewust een bril op die je is opgezet door de (christelijke) cultuur om je heen.

In de belijdenisgeschriften maak je duidelijk hoe je als kerk in de loop van de eeuwen de boodschap van de Bijbel hebt leren verstaan. En die belijdenis is binnen de kerk dan ook bepalend voor hoe je de Bijbel leest. Ze bewaart ons voor een ‘privé-uitleg’ van de Bijbel. Maar die belijdenis krijgt nooit hetzelfde gezag als de Bijbel zelf. Het is

een middel om ons bij de Bijbel zelf te brengen en te bewaren. Zoals ds. Jelier Wiskerke het ooit verwoordde: de belijdenis is de vriend van de bruidegom, die erop gericht is ons bij de bruidegom zelf te brengen.<sup>7</sup> En als die belijdenis dat op een bepaald punt niet (lijkt) te doen, is er de kerkelijke weg om dat aan de orde te stellen.

## Het nut van belijdenisgeschriften

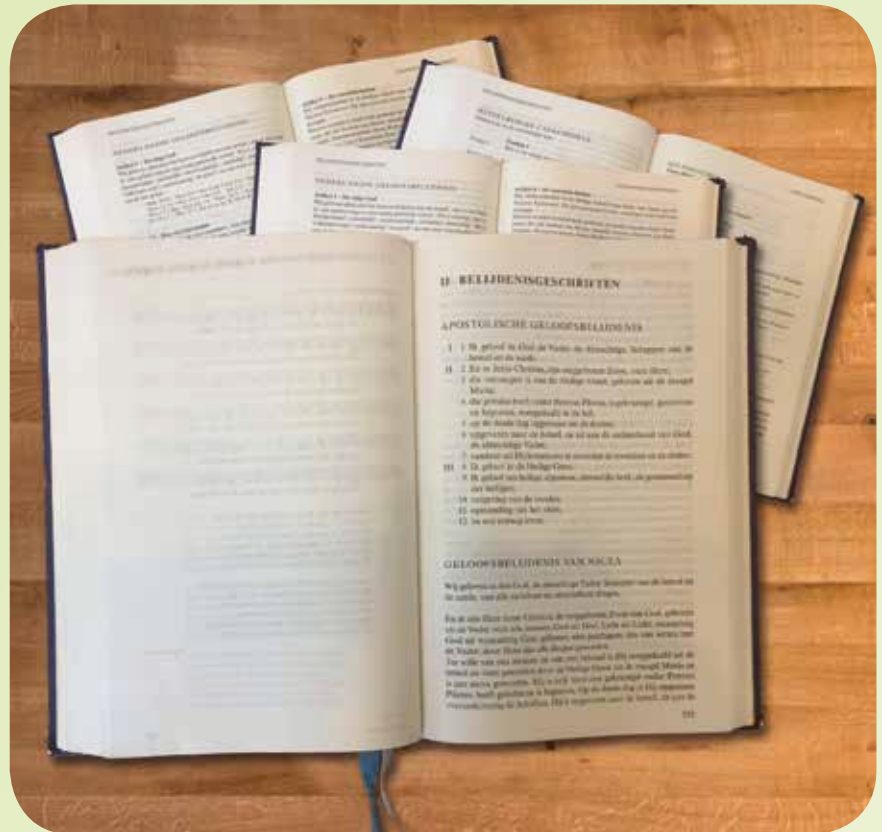
Hoe kun je de belijdenisgeschriften die wij hebben, praktisch gebruiken? Daar is veel over te zeggen. Ik beperk me nu tot drie functies.<sup>8</sup>

### Onderwijs aan de jeugd

Als ouders beloof je bij de doop dat je je kind zult onderwijzen en laten onderwijzen in de leer van de kerk. Maar hoe doe je dat precies? Je hebt een dikke Bijbel vol verhalen, brieven en noem maar op. Maar waar gaat het precies om? Wat zijn nu de belangrijkste dingen? Hoe hangt alles met elkaar samen? Als ouder of catecheet hoef je dat niet in je eentje uit te vogelen. De belijdenisgeschriften geven daar uitleg over. Ze geven een kort overzicht van 'alles wat ons in het evangelie beloofd wordt' (HC zd. 7). Neem bijvoorbeeld de apostolische geloofsbelijdenis. Als je die als kind leert opzeggen, heb je de kern van ons geloof al te pakken. En de Heidelbergse Catechismus is dan een handig lesboek waarin die geloofsbelijdenis nog verder wordt uitgediept, en waarin ook nog dieper wordt ingegaan op wat de Here van ons vraagt in het leven met en voor Hem. De Catechismus is niet alleen nuttig voor catecheten. Ook voor ouders is het goed om daarin thuis te zijn en die te bestuderen. Hij kan je helpen om eenzijdigheden in de geloofsopvoeding van je kinderen te corrigeren (bijv. 'je bent een parel in Gods hand'). De belijdenisgeschriften geven richting aan wat we onze kinderen meegeven in de geloofsopvoeding. Dat is trouwens ook het belang van de catechismusdienst.

### Getuigenis naar de wereld toe

Misschien klinkt het gek, maar onze belijdenisgeschriften kun je ook gebruiken voor evangelisatie. Wat zeg je



als je de vraag krijgt wat christenen nu eigenlijk geloven? Dan kun je bijvoorbeeld samen de apostolische geloofsbelijdenis er eens bij pakken. Dat heeft verschillende voordelen.

Als je iemand direct naar de Bijbel verwijst, gooi je hem of haar een beetje in het diepe. Waar moet je beginnen? De apostolische geloofsbelijdenis geeft een mooi overzicht van de lijn van de Bijbel. Je kunt ook beginnen over je persoonlijk geloof. Maar het gevaar daarvan is dat het allemaal heel subjectief wordt. 'Oké – dat geloof jij. Mooi voor jou, als jij daar troost uit haalt.' Maar die belijdenis vertelt juist niet wat jij persoonlijk voelt of beleeft, maar wat die eeuwenoude kerk van God gehoord heeft. Je wijst van jezelf af, en naar God toe. Natuurlijk, dat doe je ook als je die ander een Bijbel geeft. Om het Woord van God gaat het uiteindelijk. Maar hoe vindt hij of zij daarin zijn weg? Juist dan is de belijdenis een hulpmiddel om in de Bijbel de weg te kunnen vinden. Je kunt in zo'n gesprek die belijdenisgeschriften ook gebruiken om te laten zien waar het in de kerk om gaat. Het gaat in een gesprek zo snel over buitenkant-dingetjes. Maar wil je echt weten waar het in de kerk om gaat? Wat wij geloven? Lees dit dan maar eens. Door middel van haar belijdenisgeschriften

laat de gemeente van Christus zich publiek kennen en herkennen in de wereld.

### Belijdenis dient de eensgezindheid in de gemeente

Soms wordt gezegd dat de leer of de belijdenis alleen maar verdeeldheid brengt. Maar dat is een misvatting. De belijdenisgeschriften helpen ons om te weten wat we samen geloven. Je krijgt juist verdeeldheid in de gemeente als er geen geloofsbelijdenis is. Dan worden de ideeën van een predikant dominant, of vechten de lievelingsthema's van bepaalde gemeenteleden om de voorrang. Je ziet dat in onze kerken ook gebeuren door achteruitgang van de kennis van de gereformeerde leer en de invloed van ideeën die mensen oppikken via de media of populaire boeken. Juist om de eenheid van de gemeente te bewaren, is onderwijs in de inhoud van ons geloof zo belangrijk. Daar helpen onze geloofsbelijdenissen ons bij. Ze verwoorden de inhoud van het Woord van God en binden ons zo samen rond dat Woord. Juist in een tijd waarin je meer dan ooit allerlei 'wind van leer' (Ef. 4:14) om je heen hoort (via internet, interkerkelijke conferenties, kranten etc.), is kennis en handhaving van de belijdenis nodig voor het bewaren van de geeste-

lijke eenheid van de gemeente. Wat dat betreft is het verdwijnen van de catechismusprediking destructief voor de geestelijke eenheid van de gemeente.

### Slot

Dit was een aantal korte opmerkingen waarom geloofsbelijdenissen het tij niet mee hebben en waarom ze toch zo belangrijk zijn. Maar uiteindelijk gaat het er natuurlijk om dat we ze zelf lezen, om de inhoud ervan ons eigen te maken, en dat we via die belijdenissen de rijkdom van Gods Woord zelf ontdekken.

Daar zijn die jongeren van de bijbelstudievereniging het afgelopen jaar mee bezig geweest. Dit seizoen geef ik een cursus over de Dordtse Leerregels voor jongeren en ouderen samen. Ik ben benieuwd wat dat – onder Gods zegen – mag opleveren.

#### Noten:

- 1 De hoofdpunten uit deze paragraaf ontleen ik aan: Carl R. Trueman, *The Creedal Imperative*, Wheaton, Crossway, 2012, p. 21-50.

- 2 J.R. Wiskerke, *De strijd om de sleutel der kennis*, Groningen, 1978, p. 66.
- 3 Calvin had het in navolging van kerkvader Cyprianus over de kerk als onze moeder, die kinderen ter wereld brengt en verzorgt door het evangelie (*Institutie* IV,1,4).
- 4 Ik kwam pas op de site [lazarus.nl](http://lazarus.nl) een filmpje tegen van Brian McLaren, een invloedrijk theoloog die ook binnen onze kerken gelezen en aanbevolen wordt, die deze visie op de Bijbel verdedigt. De Bijbel is een boek vol interne discussie over de grote vragen van het leven. Hij leert ons niet *wat* we moeten denken, maar *hoe* we moeten denken (<http://lazarus.nl/2017/07/brianmclaren/>, geraadpleegd op 9 augustus 2017).

- 5 Vergelijk Deut. 6:20, waar jongeren vragen stellen aan hun ouders om wat ze geleerd hebben van hen beter te leren begrijpen. Dat is volgens Deut. 32:7 zelfs een opdracht van God: 'Vraag het aan uw vader, hij zal het u vertellen, vraag het aan uw oudsten, zij zullen het u zeggen' (HSV).
- 6 Hoe Luther tot zijn reformatorische ontdekking kwam, ligt natuurlijk veel genuanceerder, maar daar kan ik hier niet

op ingaan. Zie bijvoorbeeld de recente biografie van H.J. Selderhuis, *Luther. Een mens zoekt God*, Apeldoorn, De Banier, 2016. Of het oudere en meer theologische boek van W. van 't Spijker, *Luther. Belofte en ervaring*, Goes, Oosterbaan & Le Cointre, 1983.

- 7 Wiskerke, *Strijd*, p. 51.
- 8 Voor meer hierover, zie bijv. E. Hoogendoorn, *Gelovig denken. Onderwerpen voor vereniging, bijbelkring of persoonlijk gebruik*, Goes, 1996, p. 66-72; J.J. Arnold, *Als de kerk kerk is*, Goes, 1985, p. 80-98.

### Het tij niet mee hebben

114

STICHTING WOORD & WERELD

## Trouwe liefde

Over seksualiteit en relaties



Ds. Jan Blok

Onlangs verschenen: cahier 114

## Trouwe liefde

### Over seksualiteit en relaties

Seksualiteit is een prachtig geschenk van God. In dit boekje voor jongeren, jongvolwassenen en ouderen geeft ds. Jan Blok een aantal bijbelse overwegingen. Hij is van mening dat ook wat dit onderwerp betreft de Bijbel nog altijd richtinggevend is.



Bestel nu via [www.woordenwereld.nl/klantenservice](http://www.woordenwereld.nl/klantenservice)

Prijs bij abonnement € 9,50.

Ook verkrijgbaar bij de boekhandel voor € 11,95